

HALF 6

Column door Loek Zonneveld, 21 januari 2014, de Theaterschool

Boeken enzovoorts

Bij ons thuis op de boerderij werd nauwelijks gelezen. Behoudens het plaatselijke suffertje was er ook geen krant. Mijn vader las het vakblad voor boeren dat De Boerderij heet. Dat schoot dus niet echt op. Mijn moeder las de eindeloos dikke streekromans van mevrouw Visser-Roosendaal. Maar ik had het gevoel dat ik permanent in een streekroman woonde, die hoefde ik dus niet meer te lezen. Mijn jongere broers zworen bij de Donald Duck. Ik heb mijn Annie M.G. Schmidt, mijn Hector Malot en mijn Erich Kästner derhalve voor de poorten van de koeiestal naar binnen moeten vechten. Net als het lidmaatschap van een bibliotheek in de stad, zes kilometer fietsen verderop. Sindsdien heb ik iets met bibliotheken.

Het eerste dat ik ooit van de Theaterschool zag, was de bibliotheekkamer van de oude Toneelschool, rechts naast de hoofdingang op Marnixstraat 150. Ooit was dat het domein van mijn verre voorganger, de aimabele leraar toneelgeschiedenis en tot op hoge leeftijd actieve Ben Albach. Toen, in het voorjaar van 1969, was dat bibliotheekkamertje van de Toneelschool de plek van mijn eerste ontmoeting met de oprichter van de Amsterdamse Theaterschool, Jan Kassies.

Onderin het ándere pand waar Jan Kassies thuis was, het legendarische Instituut voor Onderzoek van het Nederlands Theater op Herenmarkt 10-14, de plek waar Judith Herzberg haar eerste stappen zette, op weg om een van onze belangrijkste toneelschrijvers te worden, daar beneden dus, was de eerste grote vestiging van wat nu onze trots op de eerste verdieping hier is. De bibliotheek van de Theaterschool.

Over die bibliotheek wil ik het nu even met jullie hebben.

Vorig jaar zijn, met dank aan Mark Rutte & Halbe Zijlstra en hun eerste politiek schurkenbende, de regering Grauw I, het Toneelmuseum en het Theater Instituut Nederland opgeheven. Die instituten beschikten over een van de grootste bibliotheken op het gebied van toneel, kleinkunst, bladmuziek voor podiumkunsten, mime, poppenspel, decors en dans in Nederland. Die bibliotheek is nu opgenomen in de zogeheten Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam. Dat is mooi. Daar zijn we blij mee. Veel spullen zijn van de **shredder** en andere papierversnipperende apparaten gered. Maar het verdwijnen van die collectie

HALF 6

van het Toneelmuseum in die van de Universiteit is, in gewone mensentaal, ook zo ongeveer hetzelfde als het opsluiten van voetbal achter een **decoder**. Voor gewone stervelingen als jullie en ik is die collectie daardoor namelijk nagenoeg onbereikbaar geworden.

Leuk of niet, maar sindsdien is onze Theaterschoolbibliotheek, dus ... is alles wat hierboven op de eerste verdieping in de schappen en op de servers staat, zo ongeveer de enige redelijk makkelijk toegankelijke theaterbibliotheek in Amsterdam, zeg maar gerust: in Nederland. Je kunt er snel een toneeltekst vinden, een liedtekst kopiëren of een boek over Laban-notatie lenen. Ouder wordende podiumkunstenaars, dansers, toneelspelers, vormgevers, schrijvers, cabaretiers, die hun spullen aan het opruimen zijn, bellen de afgelopen jaren opeens zeer vaak hier naartoe. Zij worden, net als alle klanten van binnen en van buiten dit gebouw, die om raad komen vragen, bediend door het superdeskundige team van drie voortreffelijke theaterbibliotheekdeskundigen: **Marina Moolhuijzen**, **Lene Gravesen** en **Lexis de Kiviet**. Ik zou zeggen: **try them**, ze zijn echt zeer goed. Zij kunnen overigens in nog geen honderd jaar de functie van het Toneelmuseum & het Theater Instituut Nederland overnemen. Maar ... alle kleine beetjes helpen.

Er wordt - om een klein voorbeeld te noemen - met vereende krachten geprobeerd om alles wat er aan nieuw geschreven, vers herlezen en vertaalde en spliksplinternieuw bewerkte teksten op de markt van brood&spelen verschijnt of beschikbaar komt, hier te verzamelen, zodat het minimaal kan worden ingezien en geraadpleegd. De bewerking die Johan Simons en Adelheid Roosen gebruiken voor hun voorstelling van **Dantons Dood** ligt hier ter inzage. De nieuwe biografie van de schrijver van het stuk, **Georg Büchner - Geschichte eines Genies** van Hermann Kurzke, verschenen ter gelegenheid van het zojuist beëindigde Büchner-jaar, staat hier in de kast of komt hier binnenkort in de kast te staan. De oorspronkelijke vertaling van **Dantons Tod** door Hugo Claus uit 1958 (gemaakt voor Ko van Dijk, Han Bentz van den Berg, Ramses Shaffy, Fons Rademakers en de andere sterren van de Nederlandse Comedie) is hier. Net als de nieuwe vertaling die Tom Kleijn in 1996 voor de Trust en de Koninklijke Vlaamse Schouwburg van Büchners stuk maakte.

Een bibliotheek is de ziel en het ademende hart van iedere vrijplaats waar kunstenaars samenkomen om hun louterende werk te doen. Het is de intellectuele oase in de hektiek van

HALF 6

repeteren & doorlopen. Het is de rustplaats waar men achterover kan leunen zonder van gemakzucht te worden beticht. Het is ook een plaats waar men ongestoord, alleen en ook samen met anderen kan **kijken**. Laat ik ter afsluiting van deze hommage aan onze bibliotheek een voorbeeld noemen van een recente aanschaf. Een drietalig boekje, met een film. Titel: **Une Répétition du Sacre, Probe Sacre, Sacre Rehearsal**. Een klein wonder! Luistert & huivert!

Terwijl ze in 1987 midden in de buitenopnames zit van haar film, **Die Klage der Kaiserin**, hoort Pina Bausch dat de danseres die de rol van het Offer danst in **Le Sacre du Printemps**, ziek is.

De voorstelling staat voor de volgende avonden in Wuppertal op het programma. Pina Bausch breekt meteen de filmopnames af en spoedt zich naar de studio om een **Umstudierungsprobe** in te lassen met haar vaste kracht, de danseres Kyomi Ichida. Enkele crewleden van de film pakken hun spullen in en gaan mee naar de repetitiestudio. Ze leggen de daar reeds begonnen repetitie vast. Het is net of Pina Bausch en de danseres het niet eens in de gaten hebben dat er camera's op hen gericht zijn. Ze zijn immers aan het werk. En het gaat per slot van rekening om niks minder dan de uitputtende slotscène van de choreografie, een zeer intensief solowerk. Onder druk wordt niet alleen alles vloeibaar, onder druk lijken alle details van het dan al ruim tien jaar oude maar nog absoluut niet verstofte werk, in een ander licht te staan. Pina Bausch voert Kyomi Ichida pas voor pas, beweging voor beweging, iedere zwenking en elk mimisch detail zeer precies toelichtend, door deze sleutelscène heen. De rust, de concentratie, de onbespiedheid van de beide danseressen, maken deze, dus min of meer bij toeval ontstane, film van ongeveer drie kwartier niet alleen tot een document van grote schoonheid maar ook tot een fraaie demonstratie van de choreografische intuïtie van deze grote kunstenares en haar tovenaarsleerling.

Mijn moeder placht, als ik weer eens met een tas leeswerk van onze lokale boekhandel naar de boerderij kwam, altijd hetzelfde te zeggen: maar jongen toch, heb je nou nog niet genoeg boeken? En ik antwoordde dan steevast: nee mama, je hébt nooit genoeg boeken, dat bestaat niet.

Dat wordt dus de werktitel van deze weerkerende collumn:
never enough books!